

KULTURA

i REWOLTA

Inteligencja
w starciu z władzą:
wymiar środkowoeuropejski

Katedra Studiów Interkulturowych
Europy Środkowo-Wschodniej
Uniwersytet Warszawski

KULTURA i REWOLTA

Inteligencja w starciu z władzą:
wymiar środkowoeuropejski

Redakcja naukowa

Joanna Getka

Grzegorz Gąsior

Katedra Studiów Interkulturowych
Europy Środkowo-Wschodniej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa 2019

Interkulturowość Europy Środkowo-Wschodniej
Seria monografii pod redakcją Joanny Getki
Tom VI

Recenzenci

prof. dr hab. Aleksander Wirpsza
dr hab. Jerzy Grzybowski
dr Rostysław Kramar

Redakcja naukowa

Joanna Getka
Grzegorz Gąsior

Zespół redakcyjny

Marcin Niemojewski
Justyna Szlachta-Ignatowicz
Kamil Dwornik
Peter Káša

Realizacja wydawnicza

Pracownia Wydawnicza Andrzej Zabrowarny
pracownia@akant.home.pl

© Copyright by Katedra Studiów Interkulturowych
Europy Środkowo-Wschodniej UW
& individual articles to their Authors

ISBN 978-83-917003-7-2

Wydanie I, Warszawa 2019

Katedra Studiów Interkulturowych Europy Środkowo-Wschodniej
Uniwersytet Warszawski
ul. Szturmowa 4
02-678 Warszawa

Spis treści

Od redakcji 9

Korzenie europejskiej rewolty

Anna Ceglarska, *(R)evolution – the concepts of political transformations in ancient Greece* 15

Obrazy rewolty (aspekty wizualne)

Tomáš Hučko, *Československo po januári, v auguste a po auguste 1968 – v obrazoch troch slovenských dokumentárnych filmov..* 33

Dagmar Inštorisová, *Scénografia ako postoj (tvorba scénografa Jozefa Cillera v obdobiach politicko-spoločenských prelomov (1968, 1989, 1992)* 47

Dagmar Podmaková, *Krajina paradoxov. Divadlo na Slovensku v časoch relatívnej slobody (60. roky), neslobody (1969–1989) a dnes* 65

Miron Pukan, *Spoločensko-umelecké aspekty revolty v slovenskej dráme a divadle po roku 1968* 85

Anita Zawisza, *Człowiek z marmuru a Miś. Różne formy manifestacji tej samej idei, czyli kino krytyki politycznej* 101

Артур Іжевський, *Смерть художника на тлі революцій: Никифор Еніфаній Дровняк (1895–1968)* 113

Słowo i rewolta

Grzegorz Gąsior, „Kultúrny život” – czasopismo Związku Literatów Słowackich wobec Praskiej Wiosny 1968 roku	135
Peter Káša, Slovenský prozaik a publicista Dominik Tatarka a jeho revolta v roku 1968	155
Marek Mitka, K podobám subverzie totality v Temporálnych poznámkach a Nenapísanom románe Stanislava Rakúsa	165
Ivana Slivková, Podoby slobody v Minútke Ihara Babkova	177
Marta Součková, K rôznym podobám revolty v tvorbe Ireny Brežnej	189
Jan Bárta, Spisovateľ Jan Procházka medzi kultúrou a politikou, od poststalinizmu k radikálnej reformě 60. let	201

Rewolta w Europie Środkowo-Wschodniej: nawiązania

Karolina Czajkowska, „Wszyscy na jednej fali”. Bunt muzyków rockowych przeciwko rzeczywistości lat 80. w Polsce	215
Justyna Kijanka, Świat z perspektywy więzienia. Analiza doświadczenia przestrzeni w zbiorze Ivana Martina Jirousa Mago-rovy labutí písň	225
Juraj Malíček, (Kontra)revolúcia Husákových Detí	241
František Neupauer, Křesťanský disent od martýrstva k Sviečkovej manifestácii (25. marec 1988)	251
Michaela Malíčková, Hipster 21. storočia ako príznakový obraz konformného kultúrneho protestu	271
Noty o autorach	285

Korzenie
europejskiej
rewolty

Anna Ceglarska

Katedra Historii Doktryn Politycznych i Prawnych
Uniwersytet Jagielloński
ceglarska.anna@gmail.com

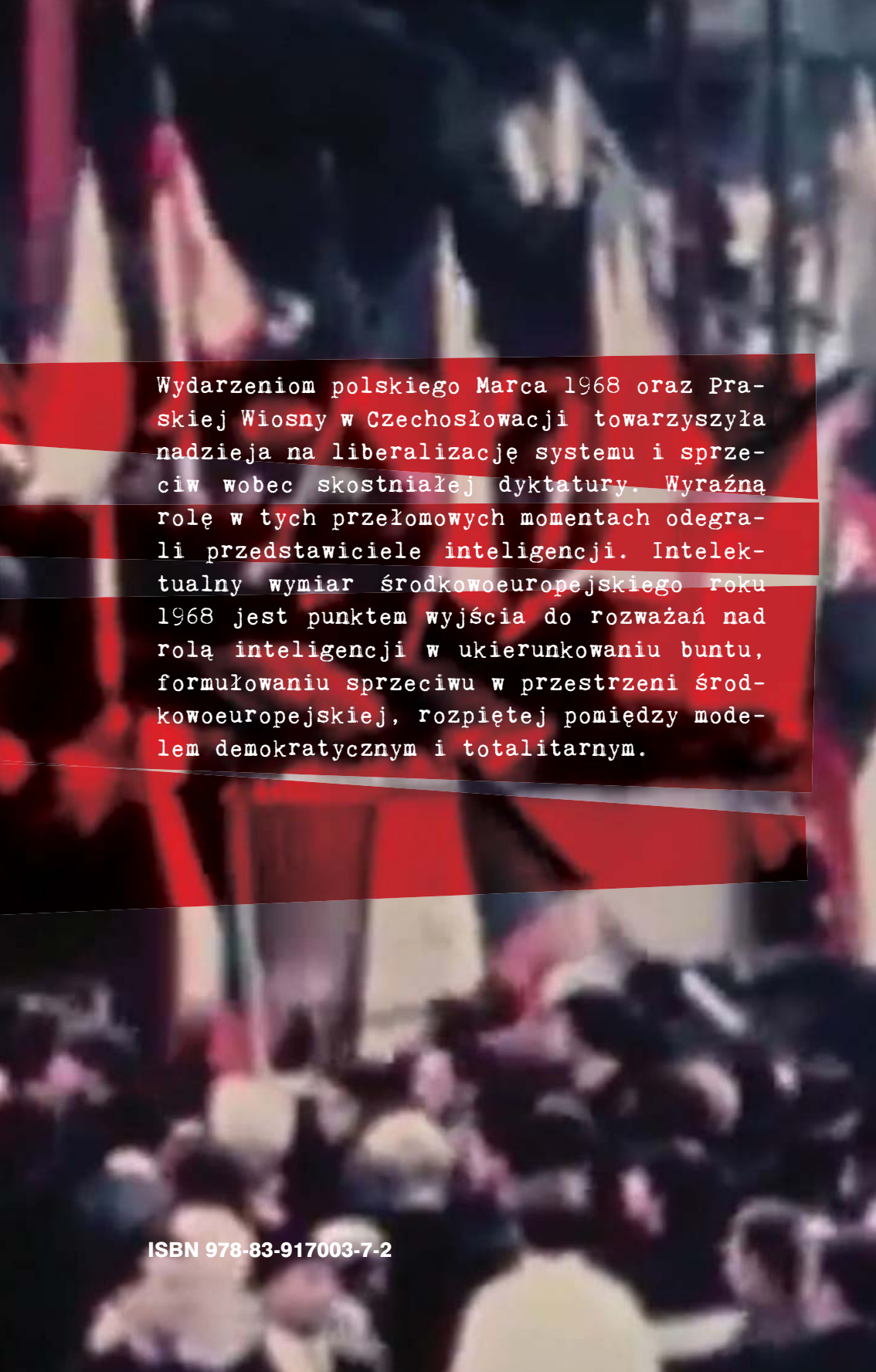
(R)evolution – the concepts of political transformations in ancient Greece

Introduction

In considering the topic of revolution, it is impossible not to notice that it appears on various levels and within different contexts. In this paper, I would like to draw attention to the concept of revolution and revolt in antiquity, but not in terms of direct historical analysis and a dry description of the fairly frequent political changes, but as a factor taken into account in the political theories of ancient philosophers. As a result of its broad range, the analysis will be limited to our closest cultural field, that is Greek philosophy.

First of all, what we consider as the basic difference between revolution and revolt today (though these words are often equally used synonymously) had less importance in antiquity. Most modern philosophers (e.g., Samuel Huntington, Charles Tilly) distinguish the difference between revolt and revolution by their outcomes¹.

¹ S. P. Huntington, *Political Order in Changing Societies*, New Haven and London 1968, p. 264. Charles Tilly, *From Mobilization to Revolution*, Michigan 1977, pp. 5–7, 7–8.

Wydarzeniom polskiego Marca 1968 oraz Praskiej Wiosny w Czechosłowacji towarzyszyła nadzieja na liberalizację systemu i sprzeciw wobec skostniałej dyktatury. Wyraźną rolę w tych przełomowych momentach odegrali przedstawiciele inteligencji. Intelektualny wymiar środkowoeuropejskiego roku 1968 jest punktem wyjścia do rozważań nad rolą inteligencji w ukierunkowaniu buntu, formułowaniu sprzeciwu w przestrzeni środkowoeuropejskiej, rozpiętej pomiędzy modelem demokratycznym i totalitarnym.